

Komisija za izbor u naučno zvanje “naučni saradnik – doktor pravnih nauka – uža naučna oblast krivično pravo“ Vijeća Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu

Prof. dr. Haris Halilović, redovni profesor Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu, predsjednik Komisije

Prof. dr. Osman Jašarević, vanredni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Travniku, član Komisije

Dr. sc. Amir Kliko, viši naučni saradnik Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, član Komisije

VIJEĆU INSTITUTA ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA UNIVERZITETA U SARAJEVU

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava (u daljnjem tekstu: Institut) Univerzitet u Sarajevu raspisao je konkurs za izbor u naučno zvanje *naučni saradnik – doktor pravnih nauka – uža naučna oblast Krivično pravo – jedan (1) izvršilac*. Na osnovu prijedloga Vijeća Instituta i saglasnosti Senata Univerziteta u Sarajevu, broj: 01-13-90/24, od 17. jula 2024. godine konkurs je objavljen 20. jula 2024. godine u dnevnom listu “Dnevni avaz” i na web-stranici Instituta.

Na osnovu člana 29. Zakona o naučnoistraživačkoj djelatnosti Kantona Sarajevo (“Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 26/16) i člana 106. Statuta Univerziteta u Sarajevu, Vijeće Instituta je, na sjednici od 9. augusta 2024. godine, Odlukom, broj: 344/I-24 od 9. augusta 2024. godine, imenovalo Komisiju za izbor u naučno zvanje “**naučni saradnik – doktor pravnih nauka – uža naučna oblast krivično pravo**“, u sljedećem sastavu:

1. *Prof. dr. Haris Halilović, redovni profesor* Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu, predsjednik Komisije;
2. *Prof. dr. Osman Jašarević, vanredni profesor* Univerziteta u Travniku – Pravni fakultet, član Komisije;
3. *Dr. sc. Amir Kliko, viši naučni saradnik* Univerziteta u Sarajevu – Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, član Komisije.

Na objavljeni konkurs prijavio se jedan (1) kandidat, dr. sc. Almir Grabovica, doktor pravnih nauka – uža naučna oblast Krivično pravo, viši stručni saradnik Instituta.

Uz prijavu na konkurs, kandidat je blagovremeno dostavio traženu dokumentaciju, i to:

- Uvjerenje Pravnog fakulteta Univerziteta u Travniku o završenom III ciklusu studija (doktor nauka) (ovjerena kopija);
- Uvjerenje Pravnog fakulteta Univerziteta u Travniku o položenim ispitima na III ciklusu studija (ovjerena kopija);
- Diploma Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu o završenom II ciklusu studija (magistar) (ovjerena kopija);
- Dodatak diplomi Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu o završenom II ciklusu studija (ovjerena kopija);
- Diploma Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu o završenom I ciklusu studiju (visoka stručna sprema) (ovjerena kopija);
- Uvjerenje Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu o položenim ispitima na I ciklusu studija (ovjerena kopija);
- Biografija (CV) i bibliografija;
- Uvjerenje o državljanstvu (original);
- Dokazi o učešću u istraživanjima iz oblasti zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava: (1) Potvrda o završenom naučnoistraživačkom projektu: "Bosanci i Hercegovci u koncentracionim logorima na prostoru Republike Srbije 1992-1996."; (2) Potvrda o završenom naučnoistraživačkom projektu: "Odnos hrvatske politike na konceptu hrvatske zajednice Herceg Bosne prema Sarajevu kao glavnom gradu Bosne i Hercegovine 1992-1995."; (3) Potvrda o završenom naučnoistraživačkom projektu: "Zločini na području općine Rogatica 1992-1995."; (4) Potvrda o završenom naučnoistraživačkom projektu: "Zločini nad Bošnjacima Jajca, Jezera i Šipova 1992-1995." (original);
- Doktorska disertacija s naslovom „*Značaj i važnost prakse njemačkih sudova u predmetima ratnih zločina počinjenih u Bosni i Hercegovini u kontekstu osude velikosrpske ideologije u savremenom društvu*“ ;
- Naučna knjiga: "Zločini nad Bošnjacima Jajca, Jezera i Šipova 1992-1995." (original);

- Naučni rad: "NATO i BiH od mirovnih operacija do savremenih izazova." *objavljen* u časopisu Znakovi vremena - časopis za filozofiju, religiju, znanost i društvenu praksu, broj 64. (kopija);
- Naučni rad: "Uloga UN-mirovne misije u zaštićenim zonama Srebrenica i Žepa", objavljen u časopisu Monumenta Srebrenica - Srebrenica kroz minula stoljeća, Knjiga broj 4. (kopija);
- Naučni rad: "Terorizam i prevencija terorizma u Bosni i Hercegovini", objavljen u časopisu Znakovi vremena - časopis za filozofiju, religiju, znanost i društvenu praksu, broj 67. (kopija);
- Naučni rad: "Sistem nacionalne sigurnosti Bosne i Hercegovine", objavljen u časopisu Znakovi vremena - časopis za filozofiju, religiju, znanost i društvenu praksu, broj 68/69. (kopija);
- Naučni rad: "Zločini u Žepi 1992-1995.", objavljen u Zborniku radova sa međunarodne – naučne konferencije povodom obilježavanja 20. godišnjice genocida u Srebrenici; "Srebrenica 1995-2015: Evaluacija naslijeđa i dugoročnih posljedica genocida", Sarajevo – Tuzla- Potočari, 9-11 juli 2015, u izdanju Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu (kopija);
- Naučni rad: "Zločin-negacija i ljudskog dostojanstva", objavljen u časopisu Monumenta Srebrenica – Srebrenica kroz minula stoljeća, Knjiga broj 9. (kopija);
- Naučni rad: "Genocid nad Bošnjacima Srebrenice", objavljen u Zborniku radova sa međunarodne naučne konferencije: "Genocid nad Bošnjacima Srebrenice 1995-2020: uzroci, razmjere i posljedice", u izdanju Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Univerzitet Tuzla, Institut za historiju Univerziteta u Sarajevu (kopija);
- Recenzija knjige autora Arne Johan Vetlesena & Rasmus Willig: "Šta da odgovorimo našoj djeci", Univerzitet u Sarajevu – Fakultet za upravu, 2020. (kopija);
- Prikaz knjige Arne Johan Vetlesena & Rasmus Willig: "Šta da odgovorimo našoj djeci", Uprava - časopis za upravu i upravno pravo, Univerzitet u Sarajevu – Fakultet za upravu, broj 2/22 (kopija);

- Naučni rad: "Srebrenica: Scena Danteovog pakla u Europi na kraju XX stoljeća", objavljen u časopisu Monumenta Srebrenica - Srebrenica kroz minula stoljeća, Knjiga broj 11. (kopija);
- Prikaz knjige autora Ermina Kuke: "Živa lomača – Pionirska ulica u Višegradu (14. juni 1992.)", Gračanički glasnik – časopis za kulturnu historiju (kopija);
- Recenzija knjige autora Ermina Kuke: "Živa lomača – Pionirska ulica u Višegradu (14. juni 1992.)", Udruženje "Žena - žrtva rata", Sarajevo, 2022. (kopija);
- Recenzija knjige autora Omera Gabele & Ahmet Maloku: "GENOCID: Osnovni aspekti poimanju shvatanju i istraživanju zločina", Univerzitet u Sarajevu – Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, 2022. (kopija);
- Dokaz o uredništvu knjige autorâ Muamera Džananovića, Jasmina Medića i Hikmeta Karčića: "Nastanak Republike Srpske: Od regionalizacije do strateških ciljeva (1991-1992)", Univerzitet u Sarajevu – Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava & Univerzitet u Sarajevu – Institut za historiju, 2023;
- Dokaz o uredništvu knjige autora Amira Klike "Jajce 1992: opsada i odbrana kraljevskog grada", autorsko izdanje;
- Naučni rad: "Ratni zločini nad Rogatičkim Bošnjacima 1992-1995.", objavljen u Zborniku radova: Zločini nad Bošnjacima tokom agresije 1992-1995. i memorijalizacija zločina, u izdanju El Kalem – Izdavački centar Rijaset Islamske zajednice u BiH, 2023. (kopija);
- Naučni rad: "Logori za Bosance i Hercegovce na teritoriji Srbije 1992-1996. u funkciji destrukcije bosanskohercegovačkog društva", objavljen u časopisu Historijski pogledi, Knjiga broj 10, u izdanju Centra za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla (kopija);
- Naučni rad: "Opći pristup problemu agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu", objavljen u Zborniku radova: Agresija na Republiku Bosnu i Hercegovinu: opsada i odbrana Sarajeva – tri decenije poslije, u izdanju Univerziteta u Sarajevu – Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava (kopija);
- Naučni rad: "Žepa 'sigurna zona' Ujedinjenih nacija", objavljen u časopisu "Historijski pogledi" Knjiga broj 11, u izdanju Centra za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla (kopija);

- Naučni rad: "Pas Srebreničës caku ishte Zhepa", Gjenocidi në Srebrenicë në korrik të vitit 1995. "Revista Shenja" Viti XIII. NR. 159. Korrik, (kopija);
- Recenzija knjige autorice Zuhre Pjevo: "Ranjene duše – Majčina potraga zua boljom budućnošću – Od Bosanskih ruševina do Australijskog zagrljaja", u izdanju Štamparije Fojnica d.o.o. Fojnica (kopija);
- Uvjerenje o položenom Javnom ispitu (ovjerena kopija);
- Certifikat o učešću na Međunarodnoj naučnoj konferenciji: "Obnova nezavisnosti Bosne i Hercegovine – 30. godina poslije", u organizaciji Centra za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla, Tuzla, 2022. (ovjerena kopija);
- Certifikat o učešću na Međunarodnoj naučnoj konferenciji: "Bosna i Hercegovina i geopolitičke promjene u Europi i svijetu (1699 – 2023)", u organizaciji Centra za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla, Tuzla (ovjerena kopija).

Nakon uvida u dostavljenu dokumentaciju, imenovana Komisija Vijeću Instituta podnosi sljedeći

I Z V J E Š T A J

Almir Grabovica je rođen 7. juna 1982. godine u Rogatici. Sin je Memiša Grabovice poginulog borca Armije Republike Bosne i Hercegovine. Osnovnu i srednju školu završio je u Sarajevu, te studij na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, odbranivši diplomski rad 2007. godine. Na istom fakultetu upisao je magistarski studij, koji je uspješno završio 2014. godine odbranivši magistarski rad pod naslovom: *NATO u mirovnoj operaciji u Bosni i Hercegovini od 1996.godine*. Doktorirao je na Pravnom fakultetu Univerziteta u Travniku 19. juna 2024. godine, odbranivši doktorsku disertaciju s naslovom: *Značaj i važnost prakse njemačkih sudova u predmetima ratnih zločina počinjenih u Bosni i Hercegovini u kontekstu osude velikosrpske ideologije u savremenom društvu*. Prvi, drugi i treći ciklus studija završio je s prosječnom ocjenom 8,32. Zaposlen je na Univerzitetu u Sarajevu - Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, na kojem je biran u zvanje *stručni* saradnik, a trenutno je izabran u zvanje *viši stručni* saradnik. Oženjen je i otac dvoje malodobne djece.

Kandidat Almir Grabovica je do sada objavio jednu koautorsku knjigu, trinaest (13) naučnih autorskih i koautorskih radova, te dva prikaza knjiga. Bio je redaktor i urednik pet knjiga,

a sudjelovao je u sedam (7) naučnih projekata. Učestvovao je u dvanaest javnih predavanja, od čega tri (3) međunarodne naučne konferencije, pet (5) naučnih skupova, jedan (1) okrugli sto, tri (3) promocije knjiga, te dao osam (8) intervjuja, čime je pokazao, ne samo naučnu predanost i aktivnost, nego i odgovornost naučnika prema javnosti i društvu.

Uz prijavu na konkurs, kandidat je dostavio knjige, kao i objavljene radove, uredništva i prikaze knjiga, gdje se jasno vidi da su radovi objavljeni u domaćim i međunarodnim časopisima koji su indeksirani u relevantnim naučnim bazama, poput baze Scopus i drugih.

Iz dostavljenih naučnih radova se jasno može utvrditi da je kandidat svoj naučni interes usmjerio na istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava počinjenih u Republici Bosni i Hercegovini tokom agresije od 1992-1995. godine.

S tim u vezi, Komisija daje osvrt na neke od navedenih radova, te posebno obranjenu doktorsku disertaciju.

a) Knjige

1. Zilha Mastalić-Košuta, Alma Hajrić-Čaušević, **Almir Grabovica**, Elvir Duranović, Hikmet Karčić (2017): *Zločini nad Bošnjacima Jajca, Jezera i Šipova 1992-1995*. Sarajevo: Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Knjiga "*Zločini nad Bošnjacima Jajca, Jezera i Šipova 1992-1995*." predstavlja izuzetno značajan doprinos u izučavanju zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava počinjenih u jednom dijelu srednje i zapadne Bosne. Nastala je kao rezultat rada saradnika triju institucija: Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Instituta za islamsku tradiciju Bošnjaka u Sarajevu i Medžlisa Islamske zajednice Jajce. Knjiga se sastoji iz dva dijela. Prvi dio obuhvata kratak historijat razvoja Jajca i Šipova, daje jedan opći pregled prilika u ovim gradovima u kontekstu disolucije SFRJ, preuzimanje vlasti u Šipovu od strane ilegalno formirane srpske opštine uz pomoć JNA, opsadu, odbranu i okupaciju Jajca, kao i činjenice o zločinima, uz odgovornost za zločine. Drugi dio knjige bavi memorijalizacijom zločina. Autori prvog dijela knjige su Zilha Mastalić-Košuta, Alma Hajrić-Čaušević i Almir Grabovica, a urednik Merisa Karović-Babić. Ovaj dio studije strukturiran je u šest poglavlja: Jajce i Šipovo kroz historiju, Političke i vojne pripreme pred agresiju na Republiku Bosnu i Hercegovinu – opsada i okupacija Jajca; Šipovo u vrijeme agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu; Žrtve

zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava na području Jajca, Jezera i Šipova; Odgovornost za zločine protiv čovječnosti i međunarodnog prava, i dokumenti o agresorskim napadima. Autori drugog dijela knjige su Elvir Duranović i Hikmet Karčić. Ovaj dio knjige odnosi se na memorijalizaciju zločina nad Bošnjacima Jajca, Jezera i Šipova – stanja i perspektive, gdje je dat pregled spomen-obilježja izgrađenih na navedenim lokacijama, uz preporuke i perspektive, kao i obilježavanje zločina uz odavanje počasti žrtvama. U samom naslovu knjige jasno se spominje prostorna odrednica istraživanja prema trenutnom statusu predmetnih administrativnih jedinica. Naime, naselje Jezero je, prema popisu stanovništva iz 1991. godine, administrativno pripadalo općini Jajce, ali je Dejtonskim mirovnim sporazumom ono ušlo u sastav bosanskohercegovačkog entiteta Republika Srpska, dok je Jajce u sastavu entiteta Federacije Bosne i Hercegovine. S obzirom na ovakvu preraspodjelu teritorija, od prijeratnog naselja u Jajcu, Jezero je u postdejtonskom periodu preraslo u općinu, što je razlog zbog kojeg, uz Jajce i Šipovo, i ono zauzima mjesto u naslovu. Pažljivo čitajući prva tri poglavlja knjige, uočava se da su, na primjerima navedenih gradova predstavljena oba obrasca načina i metoda ratovanja primjenjivana u agresorskim napadima na Republiku Bosnu i Hercegovinu. U knjizi su prezentirani zločini koje su počinile vojne i "paravojne" formacije prilikom preuzimanja vlasti nelegalno formirane Srpske opštine Šipovo, uz pomoć 30. partizanske divizije JNA, gdje su, bez ikakvog ili blagog pružanja otpora ubijani civili iz reda nesrpskog, dominantno bošnjačkog stanovništva. Drugi obrazac odnosi se na opsadni način ratovanja, odnosno stavljanje Jajca u potpuno okruženje, uz pružanje sedmomjesečnog otpora agresoru, te naposljetku okupaciju ovoga grada od strane jedinica Prvog krajiškog korpusa VRS. Dakle, na primjerima ovih dviju susjednih općina prezentirani su zločini i svirepa ubistva strijeljanjem, davljenjem, spaljivanjem živih osoba, ili pak granatiranjem, snajperskim, artiljerijskim, minobacačkim, neselektivnim djelovanjem po gradu sa određene udaljenosti. U četvrtom poglavlju knjige s naslovom Zločini protiv čovječnosti i međunarodnog prava na području Jajca, Jezera i Šipova objavljene su fotografije žrtava, s identitetom, odnosno potpunim podacima o načinu, mjestu, vremenu izvršenja zločina, što predstavlja posebnu, specifičnu vrstu nekrologije. Ovaj dio knjige urađen je na osnovu relevantne dokumentacije o identitetu žrtava, uključujući i terensko istraživanje, kao jedan od izvora saznanja. Saradnici Instituta navedene podatke su provjerili, analizirali, obradili, sredili te komparirali sa drugim relevantnim dokumentima koje posjeduje Institut, što je bila osnova za nastanak četvrtog poglavlja knjige. Također, Općina Jajce je, na zahtjev Instituta, za potrebe ovoga istraživanja ustupila izvode

iz matične knjige umrlih, na osnovu kojih su autori upotpunili saznanje o svakoj žrtvi. Odgovornost za počinjene zločine istražena je u petom poglavlju knjige, u kojem se analiziraju procesi vođeni pred nacionalnim i međunarodnim sudovima za zločine počinjene u navedenim općinama. Na osnovu rezultata istraživanja prezentiranih u ovom poglavlju dolazi se do zaključka da postoje samo četiri pravosnažne presude prema kojima su izravno procesuirani zločini u Jajcu i Šipovu. Potom slijedi šesto poglavlje u kojem su sadržani značajni dokumenti 30. partizanske divizije Petog korpusa JNA, preimenovanog u Prvi krajiški korpus VRS-a, u kojima se nalaze naredbe o preuzimanju vlasti u Šipovu i napadi na Jajce. Drugi dio knjige obuhvata poglavlje o memorijalizaciji zločina, organiziranju manifestacija kojima se evociraju sjećanja na žrtve i daje značajan pregled – informacije o spomen-obilježjima postavljenim na lokacijama počinjenih zločina.

b) Naučni radovi

1. Almir Grabovica **"Pas Srebreničès caku ishte Zhepa"**, u *Gjenocidi në Srebrenicë në korrik të vitit 1995. Revista Shenja*, Makedonija, Viti XIII. NR. 159, 2024, str. 56 - 60

Predmet istraživanja je pad „sigurne zone“ UN-a Srebrenica, te posebno okupacija i pad „sigurne zone“ UN-a Žepa, tačnije dešavanja u toj „sigurnoj zoni“ jula 1995. godine. Autor iznosi najznačajnije rezultate vlastitih empirijskih istraživanja.

2. Almir Grabovica **"Žepa "sigurna zona" Ujedinjenih nacija / Žepa The United Nations "Safe zone"**, u *Historijski pogledi*, God./Vol VII, broj 11. Tuzla: Centar za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla, 2024, str. 374 – 405.

Zločini protiv čovječnosti i međunarodnog prava, teška kršenja Ženevskih konvencija, povrede zakona i običaja ratovanja i drugi zločini provode se nad zaštićnim licima i društvenim grupama u Bosni i Hercegovini ciklično već nekoliko stoljeća. Zločini se uglavnom izvršavaju u vrijeme trajanja oružnih sukoba. Masovni zločini počinjeni u Bosni i Hercegovini u prethodna dva stoljeća, primarno su determinisani ideologijama teritorijalnog nacionalizma i projektima za njihovo ostvarenje od strane susjeda Hrvatske i Srbije. U oružanom sukobu u Republici Bosni i Hercegovini u periodu 1992-1995. godine također su počinjeni brojni zločini protiv čovječnosti, teška kršenja Ženevskih konvencija, povrede zakona i običaja ratovanja i drugi zločini protiv zaštićenih lica i nad zaštićenim objektima, pojedinačne i masovne naravi, među kojim i najteži zločin - zločin genocida. Srpsko-crnogorski agresor je u svim okupiranim mjestima i gradovima,

Republike Bosne i Hercegovine, međunarodno priznate države i članice Ujedinjenih nacija (UN), izvršio brojne oblike zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava. Napadi na područje općine Rogatice, koji su predmet ovog istraživanja, smatraju se obrascem kojim se agresor (Savezna republika Jugoslavija) sa svojim kolaboracionistima (bosanskohercegovačkim Srbima) koristio kako bi u potpunosti istrijebio Bošnjake s područja Republike Bosne i Hercegovine, kojeg su namjeravali vojnički okupirati. Namjera i način izvršenja srpskih zločina na prostoru Podrinja, kojem pripada i općina Rogatica, za vrijeme velikosrpske agresije u periodu 1992 – 1995., su identični četničkim zločinima nad bošnjačkim stanovništvom tokom Drugog svjetskog rata. Žepa, najveća od deset mjesnih zajednica u općini Rogatica je tokom agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu postala enklava koja je odolijevala napadima i udarima, daleko nadmoćnijeg neprijatelja, sve do polovine 1995. godine. Rezultati ovog istraživanja, nastali na osnovu primarne arhivske građe, imaju za cilj rasvijetliti značaj i status "sigurne zone" UN-a, odnos međunarodne zajednice prema agresoru i žrtvama, agresorske aktivnosti do potpune okupacije i ove "sigurne zone", te počinjene zločine nad Bošnjacima.

3. Ermin Kuka i Almir Grabovica **"Opći pristup problemu agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu"**, u *Zbornik radova: Agresija na Republiku Bosnu i Hercegovinu: opsada i odbrana Sarajeva – tri decenije poslije*, Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu – Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, 2023, str. 105-116.

U ovom naučnom radu, autori naglašavaju da naučno istraživati agresiju na Republiku Bosnu i Hercegovinu predstavlja izuzetno složen i zahtjevan istraživački i metodološki zadatak. Sama agresija je empirijska činjenica, što zahtijeva da se problemu agresije naučno pristupi, kako s teorijskog, tako posebno i s empirijskog stanovišta. Agresija na Republiku Bosnu i Hercegovinu bila je ranije sistematično i detaljno pripremana, planirana i organizirana, a u to je bio uključen kako politički tako i vojni vrh susjedne države - Srbije, uz potporu pomagača u Republici Bosni i Hercegovini (političko i vojno rukovodstvo samoproglashene Srpske republike Bosne i Hercegovine). Također, neizostavna je i uloga akademskih, kulturnih i drugih krugova, koji su imali zadaću pripreme ideološkog temelja i osnova za izvršenje agresije. Posebno se tu isticala Srpska akademija nauka i umetnosti (SANU), a svojim Memorandumom iz 1986. godine. Svi navedeni akteri postali su osnova zagovaranja i provođenja velikosrpske ideologije i politike koja

je u praksi značila stvaranje etnički čistih srpskih prostora, tj. stvaranje tzv. velike Srbije. Tu fašističku i genocidnu ideologiju nije bilo moguće implementirati bez počinjenja zločina, uključujući i zločin genocida. Zbog složenosti prilika, konteksta i obima same agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu, naučni pristup tom problemu zahtijeva prevashodno serioznost i sistematičnost, kao i utemeljenje na saznanjima i spoznajama savremene metodologije društvenih nauka, kroz primjenu savremenih metoda i tehnika naučnih istraživanja.

4. Ermin Kuka, **Almir Grabovica i Alma Hajrić Čaušević "Logori za Bosance i Hercegovce na teritoriji Srbije 1992-1996. u funkciji destrukcije bosanskohercegovačkog društva i države"**, u *Historijski pogledi*, God./Vol. VI, broj 10. Tuzla: Centar za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla, 2023, str. 371-396.

Polazni osnov ovog istraživanja predstavljaju brojna saznanja, koja se isključivo temelje na medijskim i drugim izvještajima, o velikom i još neutvrđenom broju Bosanaca, koji su za vrijeme agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu 1991-1996. godine, prisilno izbjegli i prisilno raseljeni iz Republike Bosne i Hercegovine u Saveznu republiku Jugoslaviju. Oni su bili, nezakonito zatvarani i tom prilikom su nad njima (iz)vršeni brojni oblici zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava. Jedan broj žrtava boravio je u logorima (ili "sabirnim centrima", kako su ih službeno imenovala vlasti Republike Srbije), koji su se nalazili kako na jednom broju poznatih, tako i na jednom broju nepoznatih lokacija, a čime se autori bave u ovom radu.

5. Almir Grabovica **"Ratni zločini nad rogatičkim Bošnjacima 1992-1995"** u *Zbornik radova: Zločini nad Bošnjacima tokom agresije 1992-1995. i memorijalizacija zločina*. Sarajevo: El-Kalem – izdavački centar Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini; Uprava za vanjske poslove i dijasporu Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, 2023, str. 49-64.

U ovom se naučnom radu navodi da su oružani napadi na područje Rogatice, a koji su predmet ovog istraživanja, realizovani prema obrascu, koji je agresor (Savezna republika Jugoslavija) sa svojim kolaboracionistima u Bosni i Hercegovini koristio kako bi okupirao državu i u potpunosti istrijebio Bošnjake. Zločini počinjeni na prostoru Podrinja, kojem pripada i Rogatica, za vrijeme velikosrpske agresije u periodu 1992 -1995., predstavljaju kontinuitet

četničkih zločina počinjenih nad bošnjačkim stanovništvom tokom Drugog svjetskog rata. Napadi na Bošnjake Rogatice nisu bili drugačijeg karaktera u odnosu na napada na druga područja Republike Bosne i Hercegovine, a posebno Podrinja.

6. Ermin Kuka i Almir Grabovica **"Srebrenica: Scena Danteovog pakla u Europi na kraju XX stoljeća / Srebrenica: The scene of dante's inferno in Europe at the end of 20th Century"**, u *Zbornik radova Monumenta Srebrenica: istraživanja, dokumenti, svjedočanstva, Knjiga 11, Srebrenica kroz minula stoljeća*, Tuzla/Srebrenica: JU Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona. (2022), str. 137-150 – bosanski jezik; 125-138 – engleski jezik).

Autori u ovom radu posebno naglašavaju činjenicu da je „međunarodna zajednica“ bila nesposobna prevenirati, spriječiti i zaustaviti ubojstva, progone, istrebljenje i druge zločine nad Bošnjacima. „Međunarodna zajednica“ je pasivno i nijemo promatrala ratni užas, iako je prošlo svega pedesetak godina kako su se u Europi dogodila kolosalna razaranja. Razmjere i monstruoznost počinjenih zločina nad Bošnjacima, uključujući i najteži oblik zločina – genocid, dokazane su na najvišim sudskim instancama u svijetu (ICTY i Međunarodni sud pravde). Međutim, i pored jasnih dokaza i pravosnažnih sudskih presuda, i danas se u kontinuitetu negiraju počinjeni zločini i nastoji se izjednačiti žrtva i zločinac. Negiraju se i ignoriraju presude najviših sudskih instanci u svijetu, koje su neutralno i na temelju objektivnih činjenica i dokaza, donijele pravosnažne presude. U tom negiranju i relativiziranju zločina prednjače nosioci političkih funkcija u entitetu RS, ali i u susjednoj Srbiji. Podršku svakako imaju i od strane pojedinih intelektualnih, kulturnih i drugih krugova u zemlji i inostranstvu.

7. Almir Grabovica i Alma Hajrić Čaušević **"Genocid nad Bošnjacima Srebrenice"**, u *„Zbornik radova sa međunarodne naučne konferencije: "Genocid nad Bošnjacima, Srebrenica 1995-2020: Uzroci, razmjere i posljedice"“*. Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Univerzitet u Tuzli, Institut za historiju Univerziteta u Sarajevu, 2020, str. 483 - 500.

U ovom radu je dat prikaz bitnih događaja, tj. hronologija izvršenja genocida u Srebrenici i oko nje od 11. jula 1995. do 22. jula 1995. godine. Važno je istaći da je ono što se u Srebrenici dogodilo u julu 1995. godine strateški planirano i najavljeno već od 1990. godine, a postepeno i

realizovano u godinama koje su slijedile. Međutim, ni dobivanje statusa sigurne zone UN-a 16. aprila 1993. godine nije pomoglo Bošnjacima u Srebrenici. Između 11. i 22. jula 1995. godine počinjeno je najveće masovno ubistvo u Evropi nakon Drugog svjetskog rata, dok "međunarodna zajednica" nije poduzela nikakve radnje da zaustavi izvršenje ovoga zločina kolosalnih razmjera.

8. Ermin Kuka, Almir Grabovica "Zločin – negacija ljudskog dostojanstva / Crime – Negation of Human Dignity". *Zbornik radova Monumenta Srebrenica: istraživanja, dokumenti, svjedočanstva, Knjiga 9, Srebrenica kroz minula stoljeća*, Tuzla/Srebrenica: JU Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona, 2020, str. 35-53 – bosanski jezik; 37-55 – engleski jezik.

Činjenica je da su, tokom agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu u periodu od 1992-1995. godine, počinjeni brojni, masovni i pojedinačni, zločini protiv čovječnosti i međunarodnog prava, uključujući i zločin genocida u svim okupiranim mjestima i gradovima pod opsadom. U radu se navodi da su izvršenju zločina prethodile detaljno i sistemski organizirane i planirane aktivnosti, a sve s ciljem stvaranja etnički čistih srpskih teritorija i implementiranja ideje stvaranja tzv. Velike Srbije. U provođenju zločina nad Bošnjacima učestvovao je veliki broj zločinaca. Međutim, u izvršenju zločina pojedini su se zločinci izdvajali od ostalih, kako po načinu, metodama i tehnikama, tako i po monstruoznosti počinjenja zločina, a koje su izvršili, bilo sami, bilo uz podršku svojih pratilaca i pomagača. Po tome su se posebno isticali Nikola Jorgić u Doboju, Milan Lukić u Višegradu i Goran Jelisić u Brčkom. Rezultati analize njihovih počinjenih (ne)djela i zločina pokazuju i dokazuju svu okrutnost, monstruoznost i nečovječnost njihova postupanja prema žrtvama. Naime, autori su proveli analizu kroz prizmu utjecaja tri faktora: ideologija, prostorna distanca i sadizam. U tom kontekstu, za potrebe istraživanja posebno su korištene metoda analize (sadržaja) dokumenata, komparativna metoda i metoda studije slučaja (*case study*). Autori zaključuju je obrazac izvršenja zločina koji su oni primjenjivali bio identičan, iako nisu bili međusobno vezani niti su međusobno sarađivali.

9. Almir Grabovica, Muamer Džananović, "Zločini u Žepi 1992-1995.", *Zbornik radova sa međunarodne – naučne konferencije povodom obilježavanja 20. godišnjice genocida u Srebrenici; "Srebrenica 1995-2015: Evaluacija naslijeđa i dugoročnih*

posljedica genocida", UNSA – Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, 2016, str. 216 - 231.

U ovom radu autori su ukazali da je srpsko-crnogorski agresor, vođen strateškim ciljevima srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, u svim okupiranim mjestima i gradovima u agresiji na Republiku Bosnu i Hercegovinu, međunarodno priznatu državu i članicu Ujedinjenih nacija (UN), od početka 1992. do kraja 1995. godine, izvršio brojne zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava. Zanimljivo je činjenicu da je Žepa 6. maja 1993. godine proglašena sigurnom zonom UN-a agresor je nastavio koordinirano i sistematsko "čišćenje" bošnjačkog stanovništva i s ovog područja. Napadi na Žepu vršeni su od početka agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu, i to u skladu s višestoljetnom srpskom ideologijom, politikom i praksom stvaranja jednonacionalne države na prostoru na kojem su, pored Srba, živjeli i pripadnici ostalih nacionalnih, etničkih i vjerskih skupina. U ovom istraživanju autori posebno naglašavaju značaj i status "sigurne zone" UN-a, te odnos visokih predstavnika prema agresoru i prema žrtvama, zatim agresorskim aktivnostima do konačnog stavljanja i ove sigurne zone pod svoju kontrolu, te o počinjenim zločinima nad Bošnjacima.

10. Almir Grabovica **"Sistem nacionalne sigurnosti Bosne i Hercegovine"**, u *Znakovi vremena – časopis za filozofiju, religiju, znanost i društvenu praksu*, Ibn sina, Sarajevo, broj 68-69, 2015, str. 213 – 228.

Autor u radu implicira jedan značajan pojam, a to je sistem nacionalne sigurnosti države, u ovom slučaju Bosne i Hercegovine. Živimo u vremenu globalizacije, velikog tehničkog, naučnog i tehnološkog napretka u kojem su interakcija i komunikacija među ljudima, pripadnicima različitih kultura i civilizacija, dostigli izuzetno visok nivo te su sve ovo faktori koji multipliciraju sigurnosne izazove za države i sisteme sigurnosti na početku novog milenija. Autor navodi da je Bosna i Hercegovina prije nekoliko decenija izašla iz teškog međunarodnog oružanog sukoba koji je razorio njene ekonomske, socijalne i sigurnosne kapacitete, što također predstavlja veliki problem u procesu izgradnje države i njena sigurnosnog sistema.

11. Almir Grabovica **"Terorizam i prevencije terorizma u Bosni i Hercegovini"**, u *Znakovi vremena – časopis za filozofiju, religiju, znanost i društvenu praksu*, Ibn sina Sarajevo, broj 67, 2015, str. 133 – 147.

Predmet razmatranja ovog naučnog rada jesu globalni međunarodni politički odnosi u svijetu, koji su sve više opterećeni terorizmom i svim oblicima manifestacija. Brojni su pravni, sociološki, politički, ekonomski motivi koji uzrokuju da terorizam postane oružje u rukama pojedinaca i terorističkih grupa. Još je više ovih i drugih motiva koji mu pogoduju. Suština koncepcije upotrebe terorizma ne ogleda se u klasičnoj teritorijalnoj ekspanziji, već u posredno i neposredno prikrivenoj primjeni sile izraženoj u dugoročnoj i kratkoročnoj djelatnosti od strane terorističkih grupa ili organizacija. Osnovni uzroci terorizma, prije svega, se nalaze u dubokim i nepomirljivim ideološko-političkim i ekonomskim proturječnostima u svijetu na početku 21. stoljeća. Teroristički akti izvršeni na području Bosne i Hercegovine u minulom periodu ukazuju na nepobitnu činjenicu da naša država u kontekstu šire terorističke prijetnje nije izuzetak. Specifičan geostrategijski i geografski položaj, kao i niz faktora velikim djelom proizišlih iz posljedica agresorskih ratova na prostorima bivše SFRJ, čine Bosnu i Hercegovinu i njen geopolitički položaj i velikodržavne interese od kojih se ne odustaje kao zemljom sve vrste sigurnosnih prijetnji, pa tako i terorizma.

12. Almir Grabovica "Uloga UN-mirovne misije u zaštićenim zonama Srebrenica i Žepa", u *Monumenta Srebrenica: Istraživanja, dokumenti, svjedočanstva – Srebrenica*, Knjiga 4, 2015, str. 123 – 130.

Autor u radu ukazuje na aktivnosti međunarodnih organizacija, a posebno UN-a, i njihov učinak i propuste u provedenim mirovnim operacijama na tlu Bosne i Hercegovine, odnosno sigurnih zona Srebrenica i Žepa. Uvidom u razne dokumente iz razdoblja agresije na Bosnu i Hercegovinu, evidentno je da se radilo o imaginarnoj zaštiti ljudskih prava, te da je stvarna zaštita bošnjačkog naroda, kao dominantne etničke grupe u „sigurnim zonama“ potpuno izostala. Iako je Bosna i Hercegovina međunarodno priznata država i članica Ujedinjenih nacija, često je dolazilo do kršenja donesenih rezolucija Vijeća sigurnosti, posebno onih koje su se odnosile na sigurne zone, kao što su Srebrenica i Žepa, čime se autor detaljnije bavi u radu. Rezultati ovog istraživanja dokazuju kako je neadekvatan odnos međunarodne zajednice u konačnici doveo i do genocida u navedenim „sigurnim“ zonama UN-a.

13. Almir Grabovica "NATO i BiH od mirovnih operacija do savremenih izazova", u *Znakovi vremena – časopis za filozofiju, religiju, znanost i društvenu praksu*, Ibn sina, Sarajevo, broj 64, 2015, str. 121 – 138.

Predmet razmatranja ovog rada jeste ukazivanje na aktivnosti međunarodnih organizacija, a posebno NATO-a, i njihovu djelotvornost u procesu očuvanja mira i izgradnje sigurnosti, kao i na učinak i propuste mirovnih operacija na tlu Bosne i Hercegovine. Budući da su potrebe u provođenju Dejtonskog mirovnog sporazuma zahtijevale angažiranje NATO-a, OSCE-a i drugih međunarodnih organizacija, potrebno je sagledati cilj i aspekte provođenja mirovnih operacija u skladu s Poveljom Ujedinjenih nacija te kroz postavljene ciljeve pokazati kako su se međunarodni akteri ponijeli u procesu osiguranja i očuvanja mira u Bosni i Hercegovini. Iskustvena saznanja o NATO-u kao vojnopolitičkom savezu koji predstavlja kičmu sigurnosti moderne Evrope, a koji je angažiran u Bosni i Hercegovini, ukazuju na potrebu boljeg razumijevanja složenosti međunarodnih odnosa. Analizirajući neposredno postratno stanje te aktualnu situaciju u Bosni i Hercegovini autor istražuje mjesto Bosne i Hercegovine u njima i prednosti koje će naša država imati, postavši dijelom takvog jednog moćnog vojno-političkog bloka.

c) Doktorska disertacija

Predanost i doprinos kandidata naučnom istraživanju zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava posebno ukazuje doktorska disertacija s naslovom *Značaj i važnost prakse njemačkih sudova u predmetima ratnih zločina počinjenih u Bosni i Hercegovini u kontekstu osude velikosrpske ideologije u savremenom društvu*. Sadržaj doktorske disertacije upućuje na zaključak da je kandidat, u šest međusobno povezanih poglavlja sveobuhvatno, sistematično i detaljno naučno istražio i seriozno obradio predmetnu problematiku imajući u vidu polaznu činjenicu da su njemački sudovi pokazali i dokazali, temeljem odredaba međunarodnog prava, da mogu procesuirati i presuditi pojedincima koji su vršili zločine na teritoriji bivše Jugoslavije. Potvrđena je jurisdikcija i nadležnost njemačkih sudova, a kasnije su te presude potvrdili i verificirali Europski sud za ljudska prava, kao i Međunarodni krivični tribunal za bivšu Jugoslaviju (ICTY).

Važnost rezultata istraživanja prezentiranih u ovoj disertaciji kandidata Almira Grabovice ogleda se i u činjenici da je on dokazao da su zločini nad Bošnjacima počinjeni 1992-1995. godine

presuđeni genocidom i za neke druge prostore, osim za Srebrenicu, kako se to među naučnicima i široj javnosti često pogrešno predstavlja.

Istraživanje je pokazalo da je zločin genocida počinjen u Bosni i Hercegovini bio rezultat veoma konkretne ekspanzionističko – zločinačke politike i prethodnih joj ideološko-spiritualnih, vojnih i drugih priprema. Ova, velikodržavna politika, imala je za cilj uništenje Bošnjaka kao integralne sociološke komponente države Bosne i Hercegovine i jednog o njenih konstitutivnih naroda, ali i nestanak države Bosne i Hercegovine sa političke mape svijeta. U svakovrsnoj delegitimizaciji Bošnjaka kao etno-konfesionalne sociološke konstante bosanskohercegovačkog društva, veoma važnu ulogu je imala i ima srpska intelektualna elita, predvođena srpskim orijentalistima, čiji je prilog "satanizaciji" bh muslimana (Bošnjaka), nemjerljiv. Kao takav, utirao je put odsustvu krivice za zločine koji su učinjeni u Bosni i Hercegovini.

U tom kontekstu kandidat naglašava da se zločin genocida uvijek mora promatrati u kojem su se kontekstu dešavala djela ovog zločina. Kontekst često daje odgovore na mnoga pitanja, odnosno olakšava procesni put u dokazivanju ovog zločina. Prema tome, teorijsko i stvarno raskrinkavanje suštine zločina genocida, a posebno ovog koji se dogodio u Bosni i Hercegovini ima dramatičnu, upozoravajuću ulogu i značaj. Jedan od ciljeva istraživanja u doktorskoj disertaciji, koji je opredijeljen koncepcijsko – metodološkim uvidom, jeste demistifikacija teorije i izvora srpske nacionalne politike prema Bošnjacima: Dakle, ključna i vodeća ideja jeste osmišljavanje nauke i politike prevencije genocida nad Bošnjacima, i uopće nad bilo kojim narodom. Naučno distanciranje od svake generalizacije, ne znači da istraživanje ima obilježje naučno – historijske neutralnosti. Naprotiv, kroz selektivno korištenu literaturu kandidat je nastojao da, na osnovu objektivne analize, osim demistifikacije ukaže i na mogućnost obnove bosanskog društva, kao i afirmacije Bosne i Hercegovine, bosanskog naroda, uz uvažavanje i svakog pa i nacionalnog individualiteta.

Kandidat temeljem rezultata naučnog istraživanja izvodi više nego očigledan zaključak: Recentna praksa njemačkih sudova je postala važan osnov za međunarodnu osudu srpskog velikodržavnog projekta i srpske velikodržavne ideologije koja je bila podloga tog projekta. Za zločin genocida, prihvaćena je univerzalna jurisdikcija u međunarodnom pravu. Naime, UN konvencija o genocidu sadrži pravne norme *erga omnes* (koje djeluju prema svima), što znači da su pravne norme Konvencije prihvaćene od svih civiliziranih nacija/naroda svijeta. S druge strane, odredbe Konvencije predstavljaju imperativne norme u međunarodnom pravu (*ius cogens*), što

znači da se ove norme moraju poštivati te se ni u jednoj situaciji ne smiju derogirati. Univerzalna jurisdikcija nameće obavezu svim državama svijeta i njihovim nacionalnim pravnim sistemima da procesuiraju odgovorne počinitelje zločina genocida, neovisno o mjestu gdje je počinjen ovaj zločin, odnosno od strane koga je počinjen.

Temeljem sistematiziranih rezultata serioznih istraživanja recentne literature kandidat je izveo zaključak da postojeći naučni i stručni radovi nedovoljno problematiziraju i koriste recentnu praksu njemačkih sudova u procesuiranju optuženih za počinjene zločine protiv čovječnosti i međunarodnog prava u vrijeme agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu, te njen doprinos u međunarodnoj osudi velikosrpske ideologije, politike i prakse. S tim u vezi, kandidat je proveo seriozno specijalističko naučno istraživanje, koje ima interdisciplinarni karakter, na način da je naučnu pažnju usmjerio na značaj i važnost recentne prakse njemačkih sudova u osudi zločinačke velikosrpske ideologije.

Kandidat je imao otvorenu i naučno utemeljenu mogućnost izraziti se u nedostanu istraženom fenomenu. U današnjem vremenu, posebno obilježenom permanentnim procesima relativizacije počinjenih zločina i njihovog negiranja, važno je ukazati na procese protiv zločinaca na njemačkim sudovima s ciljem naglašavanja njihovog značaja i doprinosa na međunarodnom planu.

U pravosnažnim presudama su navedeni brojni dokazi stravičnih posljedica brutalne, sistematske politike zločina nad ženama, djecom i starcima, koji su odvođeni u logore i nad njima su vršena psihička i fizička mučenja i silovanja, te rušenja kulturnih i vjerskih objekata, sve s ciljem uništavanja identiteta bošnjačkog naroda. Pored prakse njemačkih sudova, detaljniji je fokus na primjeru jedne od njih, kroz prezentaciju razmjera zločina i hronologiju dešavanja kao uzorak za sva druga mjesta koja su bila predmet postupaka pred njemačkim pravosuđem. Naučno-empirijskim istraživanjem zločina s fokusom na one počinjene u Grapskoj općina Doboj detaljno su prezentirane razmjere, sistematičnost i upornost izvršilaca zločina, sljedbenika velikosrpske ideologije. Neminovno i nedvojbeno postaju važan dokaz masovnog etničkog čišćenja, ubijanja i uništavanja imovine i temelj za osudu genocidne i zločinačke velikosrpske ideologije u savremenom društvu.

Naučni doprinos ove doktorske disertacije očituje se u značaju problema i predmeta istraživanja, te doprinosa ukupnom naučnom saznanju i spoznajama. Naučnim saznanjima, do kojih je kandidat došao kroz istraživanje, utvrdio je određene pravilnosti u odnosima svojstava

žrtava i odredbi društvenog položaja sa oblicima zločina i načinima izvršenja. Dakle, izuzetan je značaj presuda, koje su donijeli njemački sudovi za postavljanje solidne i čvrste naučne podloge na osnovu koje je moguće izgraditi dovoljno utemeljenu platformu za osudu velikosrpske ideologije, te izgraditi određene klasifikacije i tipologizacije.

Društveni doprinos doktorskog istraživanja ogleda se u aktuelnom i potencijalnom doprinosu istraživanja u objektivnom shvaćanju obima, rasprostranjenosti, dimenzija i razmjera počinjenih ratnih zločina i sprečavanja bilo kakve manipulacije i relativizacije razmjera izvršenih zločina. U tim djelovanjima i nastojanjima za ukupnu osudu ideologije koja je dovela do stravičnih zločina, praksa njemačkih sudova ima značajnu i veliku ulogu. Praksa njemačkih sudova u predmetima ratnih zločina počinjenih u Bosni i Hercegovini treba doprinijeti i ukupnom smanjenju društvene napetosti i nepovjerenja u funkciji izgradnje trajnog i stabilnog mira, i osude svih zločinačkih ideologija i projekata u savremenom društvu.

Rezultati teorijskih i empirijskih istraživanja mogu biti solidna osnova za kvalitativno drukčiji pristup cjelokupnoj problematici, budući da recentna praksa njemačkih sudova u predmetima ratnih zločina ukazuje da je agresija na Bosnu i Hercegovinu bila pomno planirana i svjedoči o stravičnim posljedicama brutalne, sistematske politike zločina, sve s ciljem uništavanja identiteta bošnjačkog naroda, čime postaje važan dokaz masovnog etničkog čišćenja, ubijanja i uništavanja imovine i osnov za međunarodnu osudu genocidne i zločinačke velikosrpske ideologije u savremenom društvu.

d) Naučnoistraživački projekti:

Kandidat dr. sc. Almir Grabovica je kao voditelj ili član tima bio angažiran na sedam (7) naučnoistraživačkih projekata iz kojih je i dokazano učešće u istraživanjima iz oblasti zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava. Dostavio je i potvrde koje potvrđuju angažman i opisuju segmente angažmana kandidata na tim projektima.

Kandidat je bio ili je još uvijek angažiran na sljedećim naučnoistraživačkim projektima:

- "*Zločini u gornjem Podrinju 1941-1945. i 1992-1995*" – član istraživačkog tima;
- "*Zločini na području općine Rogatica 1992-1995*" – rukovodilac projekta;
- "*Zločini nad Bošnjacima Jajca, Jezera i Šipova*" – član istraživačkog tima;
- "*Demografski gubici na području Mostara 1992-1995*" – član istraživačkog tima;

- "Zločini na području općine Doboj 1992 - 1995" – rukovodilac projekta;
- "Odnos hrvatske politike na konceptu hrvatske zajednice Herceg Bosne prema Sarajevu kao glavnom gradu Bosne i Hercegovine 1992-1995." – član istraživačkog tima;
- "Bosanci i Hercegovci u koncentracionim logorima na prostoru Republike Srbije 1992-1996." – član istraživačkog tima.

e) *Uredništva i recenzije knjigâ:*

- Urednik knjige *Nastanak Republike Srpske – od regionalizacije do strateških ciljeva (1991-1992)*, autorâ Muamera Džananovića, Jasmina Medića i Hikmeta Karčića, u izdanju Univerziteta u Sarajevu – Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava & Univerziteta u Sarajevu – Instituta za historiju, Sarajevo, 2023.
- Urednik knjige *Jajce 1992: Opsada i odbrana kraljevskog grada*, autora Amira Klike, autorsko izdanje, Sarajevo, 2023.
- Recenzent knjige *Živa lomača – Pionirska ulica u Višegradu (14. juni 1992.)*, autora Ermina Kuke, u izdanju Udruženja "Žena - žrtva rata", Sarajevo, 2022.
- Recenzent knjige *Genocid - osnovni aspekti u poimanju, shvatanju i istraživanju zločina*, autorâ Omera Gabele i Ahmeta Malokua, u izdanju Univerziteta u Sarajevu - Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, Sarajevo, 2022.
- Recenzent knjige *Ranjene duše: majčina potraga za boljom budućnošću – Od Bosanskih ruševina do Australijskog zagrljaja*, autorice Zuhre Pjevo, u izdanju Štamparije Fojnica d.o.o. Fojnica, 2023.
- Član redakcijskog odbora *Elektronskog lista* Univerziteta u Sarajevu – Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava za 2020, 2022, 2023 i 2024. godinu na bosanskom i engleskom jeziku.

f) Prikazi knjiga:

- "Živa lomača – Pionirska ulica u Višegradu (14. juni 1992.)", autora Ermina Kuke, *Gračanički glasnik – časopis za kulturu i historiju*, broj 54, novembar 2022.
- "Šta da odgovorimo našoj djeci", autora Arne Johana Vetlesena i Rasmusa Williga, *Uprava – časopis za upravu i upravno pravo*, broj 2/22, 2022.

g) Novinski članci i izjave:

Kandidat dr. Almir Grabovica je autor osam (8) novinskih članaka u medijima, i to:

- **Almir Grabovica:** Dželiti naroda mog: Nikola Jorgić osuđen za genocid u Doboju; *Portal za politiku, kulturu i društvo INAT*, 3. juni 2021. godine.
- **Almir Grabovica:** Koja je spasonosna formula za BiH i može li NATO očuvati ionako "klimavi" mir; *Portal Bosnainfo*, 7. septembar 2022. godine.
- **Almir Grabovica:** Šta se u junu 1992. dešavalo u Višegradu: Živa je spaljena i beba stara dva dana koja čak nije dobila ni ime; *Portal Bosnainfo*, 15. septembar 2022. godine.
- **Almir Grabovica:** Dobojski, trideset godina od stradanja Grapske; *Dnevni avaz*, 10. maj 2022. godine.
- **Almir Grabovica:** Saradnik u dokumentarnom filmu Teret Mirka Graorca, *Kodex AL JAZEERE – novinar Branimir Zekić*, 17. februara 2021. godine.
- **Almir Grabovica:** Prilog za emisiju "Kultura sjećanja" Prva presuda za Genocid u Bosni i Hercegovini; *Kultura sjećanja* 8. izdanje, maj 2017. godine.
- **Almir Grabovica:** Dosje Stava: Žepa, posljednji dani; *Sedmični list za politiku, društvo i kulturu STAV*, august 2024. godine.
- **Almir Grabovica:** "Pravosuđe pokazalo sve svoje nedostatke"; *Afirmativa portal*, august 2024. godine.

h) Učešće na naučnim konferencijama, naučnim skupovima, predavanjima i promocijama knjiga

Kandidat dr. Almir Grabovica učestvovao je na naučnim konferencijama, naučnim skupovima, okruglim stolovima i predavanjima, između ostalog:

- Međunarodna naučna konferencija: „Srebrenica 1995-2015: Evaluacija naslijeđa i dugoročnih posljedica genocida“. Izložen referat na temu: *"Zločini u Žepi 1992-1995."*, Sarajevo – Tuzla – Srebrenica (Potočari): 9-11. juli 2015. godine.
- Međunarodna naučna konferencija: "Obnova nezavisnosti Bosne i Hercegovine – 30. godina poslije". Izložen referat na temu: "Bosanci i Hercegovci u koncentracionim logorima na prostoru Republike Srbije 1992-1996. godine." Tuzla, 10. novembar 2022. godine.
- Međunarodna naučna konferencija: "Bosna i Hercegovina u geopolitičke promjene u Europi i svijetu (1699 – 2023). Izložen referat na temu: *"Politički i stranački sistem Srbije u funkciji perpetuiranja osnovnih postavki velikosrpske ideologije"*. Tuzla, 17 i 18. novembar 2023. godine.
- Naučni skup: "Antisemitska politika NDH u Bosni i Hercegovini". Izložen referat na temu: *"Provođenje antisemitskih zakona: žuta traka, prisilni rad, iseljavanje iz stanova"*. Sarajevo, 9. mart 2017. godine.
- Naučni skup: "Zločin protiv čovječnosti i međunarodnog prava na prostoru općine Doboj 1992 – 1995". Izložen referat na temu: *"Zločini protiv čovječnosti i međunarodnog prava na prostoru općine Doboj 1992-1995."*, Doboj – Grapska, 10. maj 2022. godine.
- Naučni skup: "Agresija na Republiku Bosnu i Hercegovinu: Opsada i odbrana Sarajeva – tri decenije poslije". Izložen referat na temu: *"Opći pristup problemu Agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu"*. Sarajevo, 13. juni 2022. godine
- Naučni skup: "Put prognanih ka slobodi". Izložen referat na temu: *"Antisemitski zakoni"*, Sarajevo, 26. januar 2023. godine.
- Okrugli sto: "Zločini u Podrinju 1992-1995.". Izložen referat na temu: *"Ratni zločini na rogatičkim Bošnjacima 1992-1995."*, Goražde, 6. juni 2022. godine.
- Predavanje pod nazivom: *"Zločini na području Općine Jajce"*, Jajce, 3. juni 2016. godine.

- Promotor knjige: *"Živa lomača – Pionirska ulica u Višegradu (14. juni 1992.)"*, Sarajevo, 25. maj 2022. godine.
- Promotor knjige: *"Živa lomača – Pionirska ulica u Višegradu (14. juni 1992.)"*, Goražde, 15. septembar 2022. godine.
- Promotor knjige: *"Nastanak Republike srpske – od regionalizacije do strateških ciljeva (1991-1992)"*, Goražde, 5. maj 2023. godine.

PRIJEDLOG S OBRAZLOŽENJEM

Komisija zaključuje da kandidat dr. sc. Almir Grabovica ispunjava sve predviđene zakonske uvjete za izbor u naučno zvanje "naučni saradnik". S obzirom da su naučna istraživanja zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava primarna djelatnost Univerziteta u Sarajevu – Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, Komisija sa zadovoljstvom konstatuje da biografija i bibliografija kandidata u potpunosti odgovaraju potrebama Instituta.

Imajući u vidu sve navedeno, zadovoljstvo je predložiti *Vijeću Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu* da dr. sc. Almira Grabovicu izabere u naučno zvanje "naučni saradnik".

U Sarajevu, 14. august 2024. godine

Komisija:

[Redacted signature]

Prof. dr. Haris Halilović, predsjednik

[Redacted signature]

Prof. dr. Osman Jasarević, član

[Redacted signature]

Dr. sc. Amir Kliko, član